

Raadsinformatiebrief

Startnotitie visie op participatie en democratisering

Voor vragen

Telefoonnummer: 14 040
E-mail: gemeente@veldhoven.nl
Datum B en W: 20 juni 2023
Registratienummer: 23bs00093

Kennisnemen van

het proces en de uitgangspunten voor het opstellen van visie op participatie en democratisering.

Inleiding

In het coalitieakkoord van 2022-2026 is de ambitie opgenomen om het proces van overleg- en invloed van inwoners op beleid anders in te richten. Om dat te realiseren gaat de gemeente de dialoog en de samenwerking met de lokale gemeenschap proactiever en tijdiger opzoeken.

De noodzaak tot versterking van de lokale democratie wordt onderstreept door het wetsvoorstel 'Versterking participatie op decentraal niveau'. Dit wetsvoorstel vraagt gemeenten een participatieverordening op te stellen, om zowel de gemeente als haar gemeenschap meer helderheid te geven over hun wederzijdse betrokkenheid en om participatie juridisch te verankeren.

Deze startnotitie is erop gericht om een proces voor te stellen dat uiteindelijk zorgt voor zichtbare, herkenbare en werkbare participatie die de samenleving van Veldhoven ten goede komt. Dit raakt ook aan het vraagstuk democratisering. Het proces wordt begeleid door de stuurgroep, waarin ondersteund door de intern projectleider, de portefeuillehouder, griffier en gemeentesecretaris zitten.

Voor nu staat het doel omschreven als komen tot een participatievisie. We noemen het voorlopig een visie omdat het gaat over hoe Veldhoven met participatie *wil omgaan* en dat ook *doet*. Dat betekent ook dat de resultaten meer zijn dan alleen een *visie*, we gaan ook aan de slag met een werkwijze om het *doen* mogelijk te maken. Het eindproduct is de participatie. De aanpak in deze startnotitie leidt in ieder geval tot de volgende producten:

- Conceptnotitie visie raad op participatie
- Notitie opbrengst gesprekken met de samenleving
- Concept werkwijze participatie

We moeten ons bewust zijn van een aantal beperkingen:

1. De startnotitie is een procesvoorstel: we maken uitgangspunten en processtappen duidelijk, en geven tegelijkertijd ruimte om met raad, samenleving en organisatie de ingrediënten voor participatie te verzamelen.
2. Participatie is geen wondermiddel: het zorgt niet vanzelf voor draagvlak en is geen vervanger van de representatieve democratie. Niet álles kan tegelijkertijd.

3. Goed intern samenspel is nodig voor goed samenspel met de samenleving:
Participatie vraagt om duidelijkheid, transparantie en herkenbaarheid.

Kernboodschap

Veldhoven streeft ernaar een gemeente te zijn die luistert in plaats van bepaalt, die faciliteert in plaats van dicteert en die inwoners aanmoedigt om betrokken te zijn waar mogelijk. Participatie is een goede manier om inwoners deze ruimte ook daadwerkelijk te bieden.

Vervolg

Met deze startnotitie laten we weten *dat* het proces start, maar we bieden ruimte om het *wat* in het programma gezamenlijk in te vullen. In de startnotitie vindt u het concept-proces.

Communicatie en samenspraak

Over alle fasen van het proces zoals beschreven in de startnotitie communiceren we in het Veldhovens Weekblad en de sociale kanalen, en op OnsVeldhoven.nl en de gemeentelijke website.

Participatie over participatie is een uitdaging. We gaan inwoners offline en online bevragen over hoe zij het liefst 'participeren', waarom en wanneer. We zijn van plan dit te combineren met participatie voor de visie op Veldhoven.

Bijlagen

1. Startnotitie

Startnotitie participatie

Van: Sophie Piers & Steven Blok Datum: 21 juni 2023
Aan: Gemeente Veldhoven Status: openbaar
Cc:
Onderwerp: Opzet startnotitie participatievisie

Wat is een startnotitie?

Voor u ligt de startnotitie participatievisie van gemeente Veldhoven. In dit document wordt de route richting een nieuwe visie op participatie beschreven. In dit document wordt het proces, dat uit verschillende tussenstappen (fasen) bestaat, gepresenteerd zodat men weet waar Veldhoven de komende tijd mee aan de slag gaat. De precieze, praktische uitvoering van de stappen in het proces kunnen nog worden bijgeschaafd gaande weg. Echter, de algemene strekking van deze route is weloverwogen en definitief.

Aanleiding

Veldhoven streeft ernaar een gemeente te zijn die luistert in plaats van bepaalt, die faciliteert in plaats van dicteert en die de gemeenschap (inwoners, ondernemers, instellingen, verenigingen) aanmoedigt om betrokken te zijn waar mogelijk. Participatie is een goede manier om de gemeenschap deze ruimte ook daadwerkelijk te bieden.

In het coalitieakkoord van 2022-2026 is de ambitie opgenomen om het proces van overleg- en invloed van de gemeenschap op beleid anders in te richten. Om dat te realiseren gaat de gemeente de dialoog en de samenwerking met de lokale gemeenschap pro-actiever en tijdiger opzoeken.

De noodzaak tot versterking van de lokale democratie wordt onderstreept door het wetsvoorstel '[Versterking participatie op decentraal niveau](#)'. Dit wetsvoorstel vraagt gemeenten een participatieverordening op te stellen, om zowel de gemeente als haar gemeenschap meer helderheid te geven over hun wederzijdse betrokkenheid en om participatie juridisch te verankeren.

Om deze serieuze participatieambities te realiseren, is het noodzakelijk om fundamenteel na te denken over de relatie tussen de gemeenschap en gemeente. Daarom gaan we het hebben over democratische vernieuwing, de rol van de gemeente(raad) bij participatie, en over hoe burger- en overheidsparticipatie het beste vorm krijgt. De uitkomsten verwerken we in een visie. Op basis van deze visie kan uw gemeente starten met een werkwijze die deze visie waar maakt.

Naast de ambitie om participatie naar een hoger niveau te tillen, kent Veldhoven al voorbeelden van participatie. We beginnen dus niet vanaf nul. Er wordt gewerkt volgens de Kadernota en leidraad Samenspraak (vastgesteld in 2012). Zo is participatie verankerd in vele actuele ontwikkelingen die nu spelen, denk aan mobiliteit, het masterplan of de visie op Veldhoven. In een aantal gevallen is participatie opgenomen als onderdeel van gemeentelijk beleid. Dit is bijvoorbeeld het geval bij '[Participatie onder de Omgevingswet](#)' (vastgesteld in april 2023). Hierbij worden ook concrete middelen aangereikt zoals het burenaakkoord en het stappenplan omgevingsdialoog.

Veldhoven heeft naast de beleidsmatige inspanningen ook al stappen gezet om in de praktijk met participatie aan de slag te gaan. De gemeenschap wordt uitgenodigd om mee te praten of mee te doen met bepaalde projecten via het platform www.onsveldhoven.nl. Bovendien zijn er vaste overlegstructuren met de gemeenschap via Wijkplatforms, advies- en klankbordgroepen.

Tot slot blijven we streven naar een verbeterde aanpak ten aanzien van participatie, bijvoorbeeld: de rol en inrichting van inwonerpanels en wijkplatforms, de mogelijkheden voor digitale participatie en het herzien van de verordening burgerinitiatieven.

De heldere ambities, de huidige mogelijkheden tot participatie, vragen die spelen en de ontwikkeling van nieuwe initiatieven vormen een mooie stand van zaken voor Veldhoven. Tegelijkertijd vraagt deze situatie om duidelijke samenhang en coördinatie van de uiteenlopende participatieprocessen en -initiatieven. Deze startnotitie is erop gericht om proces voor te stellen dat uiteindelijk zorgt voor zichtbare, herkenbare en werkbare participatie die samenleving van Veldhoven ten goede komt. Dit biedt houvast bij diverse, toekomstige participatieprocessen.

Resultaten

Voor nu staat het doel omschreven als komen tot een participatievisie. We noemen het een visie omdat het gaat over hoe Veldhoven met participatie *wil omgaan* en dat ook *doet*. Dat betekent ook dat de resultaten meer zijn dan alleen een *visie*, we gaan ook aan de slag met een werkwijze om het *doen* mogelijk te maken. Of het totaalpakket aan resultaten uiteindelijk de stempel 'participatievisie' moet krijgen, zoeken we gezamenlijk uit.

In ieder geval leidt de aanpak in deze startnotitie tot de volgende resultaten:

Producten	Uitkomsten
Conceptnotitie raadsinbreng op participatie	<p>We gaan op 27 juni met de raad in gesprek over participatie: wat verwachten de raad ervan en waarom vinden zij participatie belangrijk?</p> <p>Dit leidt tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Duidelijke ambities wat de raad betreft op het gebied van participatie • Uitgangspunten voor de goede participatie • Bewustwording ten aanzien van de <ul style="list-style-type: none"> - rollen bij participatie, en - grenzen van participatie
Notitie opbrengst gesprekken met de samenleving	<p>In samenwerking met andere lopende projecten (masterplan, mobiliteitsvisie, visie op Veldhoven) wordt de gemeenschap bevraagd. We vragen de gemeenschap ook hoe men het liefst 'participeert.'</p> <p>Dit leidt tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inzicht in, of en op welke manier de gemeenschap mee wil doen

Producten	Uitkomsten
Conceptwerkwijze participatie	<p>We ontwikkelen een basiswerkwijze voor participatie in Veldhoven. Denk aan reeks standaardstappen en een beschikbaar <i>toolbox</i> met instrumenten.</p> <p>Dit leidt tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een zichtbare en herkenbare manier waarop participatie door de organisatie georganiseerd wordt. • Een aantal instrumenten die voorhanden zijn om concreet participatie te organiseren.
Uitvoeringsprogramma	<p>Om de visie en werkwijze voor elkaar te krijgen, stellen we een kort uitvoeringsprogramma op met activiteiten die aan beide bijdragen. Dit doen we in samenwerking met de stuurgroep.</p> <p>Dit leidt tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een kleine reeks concrete activiteiten die Veldhoven gaat uitvoeren om de 'visie' te realiseren.

Aandachtspunten

Een 'participatievisie' is een belangrijk startpunt om goed samenspel tussen de gemeente en de gemeenschap te organiseren. Hoe we tot deze visie komen, staat beschreven in deze startnotitie. We zien drie belangrijke aandachtspunten bij het proces dat deze startnotitie beschrijft.

1. Dit is een procesvoorstel.

Dat betekent enerzijds dat enkele inhoudelijke uitgangspunten én processtappen duidelijk gemaakt worden; we beginnen niet op nul. Anderzijds betekent een procesvoorstel dat we ruimte creëren om samen met de raad (fase 2, op 27 juni), de samenleving (fase 3, n.t.b. tijdstip) en de medewerkers (fase 4, n.t.b. tijdstip) de ingrediënten voor het eindproduct - de participatie - verzamelen.

Een aantal uitgangspunten zijn:

1. Dat we met de raad in gesprek gaan op 27 juni.
2. Dat we zoveel mogelijk bestaande beleidsstukken (o.a. 'Kadernota samenspraak', 'praktijkprogramma samenspraak', 'participatie onder de omgevingswet') en andere documenten meenemen in de voorbereiding.
3. Dat we een aantal onderwerpen hoe dan ook gaan behandelen (o.a. de rol en de inrichting van inwonerpanels en wijkplatforms/dorpsraden/seniorenraden/ jongerenraad, de mogelijkheden van digitale participatie en de verordening burgerinitiatieven)

2. Participatie is géén wondermiddel

Participatie is wenselijk en heeft op meerdere manieren meerwaarde. Maar participatie is geen wondermiddel dat vanzelf voor draagvlak zorgt en het is geen vervanger van de representatieve democratie. Niet álles kan tegelijkertijd en dat vraagt om scherpe afwegingen die bepaalde consequenties op voorhand accepteren. Bewustzijn over de meerwaarde en de beperkingen van participatie is essentieel.

3. Goed intern samenspel is nodig voor goed samenspel met de samenleving

Participatie vraagt om duidelijkheid, transparantie en herkenbaarheid. Het is goed om aan de samenleving te vragen hoe ze willen participeren en wat ze daarin van hun gemeente verwachten.

Tegelijkertijd is het net zo belangrijk om als gemeente duidelijk te maken wat verwacht wordt, wat als 'goede participatie' gezien wordt en hoe er met bepaalde onderwerpen omgegaan wordt (deze oproep wordt ook sterk gedaan in de Wvp).

De meest geuite kritiek op participatie is dat het onduidelijk is wat de doelen zijn, hoeveel ruimte er voor invloed is en wat er met de uitkomsten is gebeurd. Door deze duidelijkheid te bieden (met een participatievisie) maar ook te leveren als organisatie, werken we aan de verbetering van de ervaringen van meedoen met participatieprocessen.

Goed samenspel tussen gemeenteraad en B & W is nodig om op een vruchtbare manier het samenspel met de gemeenschap te organiseren. Dat betekent duidelijkheid bieden over een aantal onderwerpen, maar genoeg ruimte voor maatwerk overlaten.

Proces

Met deze startnotitie laten we weten *dat* het proces start, maar we bieden ruimte om de precieze invulling van het programma gezamenlijk te bedenken. Onderstaand wordt een concept-proces gepresenteerd. Middels dit proces wordt er gestreefd om te oriënteren op participatie, om een visie op te stellen en om een participatie-werkwijze op te stellen.

Om structuur te bieden, knippen we het programma op in 6 fasen. Die fasen beschrijven we kort. Van fase 1 en 2 schetsen we een preciezere invulling. Hoe fase 3 en 4 eruit zien, hangt deels af van de activiteiten en uitkomsten van fase 1 en 2. In fase 5 en 6 wordt het hier voorgestelde proces afgerond.

Hieronder geven we de belangrijkste activiteiten per fase weer (de resultaten per fase staan al beschreven onder 'resultaten' eerder in deze startnotitie).

Fase	Activiteiten	Planning
Fase 1	Startnotitie opstellen	Af in juni
Fase 2	<ul style="list-style-type: none"> Vorbereiding van raadsavond Strategisch college (<i>dry run</i> van de raadavond) Uitvoering van de raadsavond Verslaglegging van de avond in een conceptnotitie 	<ul style="list-style-type: none"> 20 juni = strategisch college 27 juni = raadsavond Verslaglegging = juli
Fase 3	<p>We gaan de gemeenschap bevragen. We onderzoeken twee benaderingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Een gespreksbenadering: door individueel of groepen inwoners, ondernemers, instellingen, verenigingen e.d. in een soort focusgroep te spreken. Een meer kwantitatieve benadering: een enquête uitzetten. 	<ul style="list-style-type: none"> September – oktober In juni/juli bepalen we de definitieve benadering en formuleren we alvast de (gespreks-/enquête) vragen. In september wordt de gemeenschap bevroegd. In oktober vindt de verslaglegging plaats.

Fase	Activiteiten	Planning
Fase 4	<p>Om tot een werkwijze te komen, worden de volgende activiteiten uitgevoerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een inventarisatie van bestaande stukken die relevant zijn voor een werkwijze. • Een reeks gesprekken (evt. in werksessies om op te halen wat er leeft en wat nodig is). • Het opstellen van een conceptwerkwijze. • Het testen van deze conceptwerkwijze. 	September – November
Fase 5	<p>Opstellen van een uitvoeringsprogramma voor het college met de stuurgroep. Onder een uitvoeringsprogramma verstaan we een reeks concrete activiteiten. <i>(Deze activiteiten kunnen variëren van een concreet budget in de wijk tot een experiment met een participatievorm).</i></p>	November – December
Fase 6	<p>Vaststellen visie participatie (en democratisering)</p> <ul style="list-style-type: none"> • We zetten de producten uit fase 2 – 4 om in een eindproduct (de visie). • De visie wordt vastgesteld door de raad. 	November – eerste kwartaal 2024

Een integrale aanpak van het proces

De aanpak vraagt om een proces waarin gelijktijdig wordt gewerkt aan activiteiten en producten. De startnotitie staat op zichzelf, maar de concepten (visie en opbrengst van de gesprekken met de raad en de samenleving) moeten uiteindelijk gezamenlijk landen met een ontwikkelde **werkwijze** van de ambtelijke organisatie in een overkoepelend product dat vastgesteld wordt door de raad. Dat product heet (voor nu) een '**participatievisie.**' Een schematisch overzicht ziet er als volgt uit (de cijfers corresponderen met de fases).

